

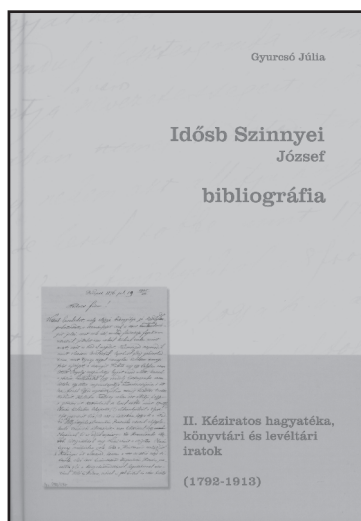
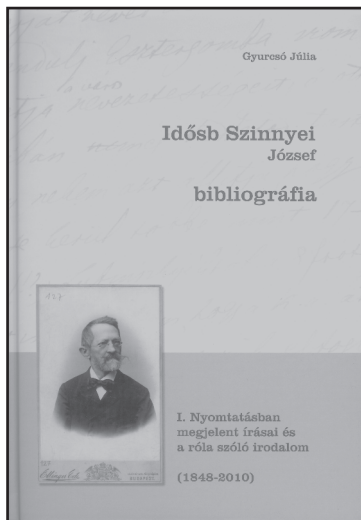

Szinnyei univerzuma

A 19. század utolsó évtizedeiben Magyarországon a szellemi és gazdasági életben korábban nem tapasztalt fellendülés következett be. A kiegyezést követően a közérdeklődés nemzeti múltunk jobb megismerése felé fordult, s ezt az igényt szellemi értékeink számbavétele is igyekezett kielégíteni. Ezt a törekvést támogatta még a kor meghatározó filozófiai irányzata, a pozitívizmus is, mely a tudományok területén széles körű anyaggyűjtést és tényfeltáró összegző munkáknak az elkészítését szorgalmazta.

Nem véletlen tehát, hogy ezekben az évtizedekben a hazai tudományok, különösképpen a historiográfiai stúdiumok terén számos alapvető, kiemelkedő alkotás született. Így többek között ekkor készült a Szilágyi Sándor szerkesztette tízkötetes *A magyar nemzet története* című alapvetés, a Magyar Történelmi Társulat 1895-ben indította útjára a harminchárom kötetet megért *Magyar történelmi életrajzok* című sorozatát, s a millennium évében jelent meg a befejezetlenül maradt *Magyarország vármegyéi és városai* című sorozat első kötete.

Hasonlóan kiemelkedő jelentőségű forrásfeltárások és feldolgozások születtek az irodalomtörténet, a néprajz és a nyelvtudomány területén is. Példaként említhetők meg többek között az ekkor indult a *Régi magyar költők tára* című ma is élő sorozat, erre a korszakra esik népköltészeti emlékeink szélesebb körű gyűjtése és közreadása, és ezekben az évtizedekben készültek első korszerű tudományos igényű szótáraink, mint a Czuczor – Fogarasi-féle *Magyar nyelv szótára*, a Szarvas – Simonyi szerkesztette *Magyar nyelvtörténeti szótár* és az ifj. Szinnyei József munkája, a *Magyar tájszótár*.

Idősb Szinnyei József bibliográfia / Gyurcsó Júlia ; [közread. az] Eötvös Loránd Tudományegyetem. – Bp.: ELTE, 2011. – 2 db ; 24 cm + CD
ISBN 978-963-284-203-5

Nem véletlen tehát, hogy ezekben az évtizedekben a magyar könyvészet terén is kiemelkedő, ma is nélkülözhetetlen munkák születtek. Ebben az időszakban alkotott a magyar bibliográfia történetének három kiválósága, a „nagy triász”, *Petrik Géza, Szabó Károly* és *Szinnyei József*. Közülük is talán *id. Szinnyei József* volt az, aki a legsokoldalúbb és leggazdagabb könyvészeti munkásságot hagyott hátra.

Szinnyei József életével és tevékenységével már korábban is többen foglalkoztak, e témában számos tanulmány, dolgozat, összeállítás készült. Ezek az értekezések azonban a Szinnyei-oeuvre-nak jobbára csupán egy szűkebb szeletét vizsgálták, így például *Gazda István* elsősorban Szinnyei művelődéstörténeti, sajtótörténeti tevékenységét kutatta,¹ míg *Kocsy Anikó* főleg a „Hírlapkönyvtár” létrejöttének körülményeit elemezte.²

Szinnyei József életművének átfogó, teljes megismeréséhez viszont nélkülözhetetlen műveinek, tanulmányainak, cikkeinek, továbbá az általa készített bibliográfiáknak a teljes feltárása. Erre a hatalmas feladatra vállalkozott *Gyurcsó Júlia*, aki a teljesség igényével készített bibliográfiájában nem csupán regisztrálta Szinnyei valamennyi fellelhető írásművét, hanem érdemben ismerteti azok tartalmát is.

Gyurcsó Júlia több mint tíz esztendő fordított a bibliográfia munkálataira, mely három szakaszban készült el. Az első változat 2002-ben főiskolai záródolgozat céljából íródott, majd pedig 2004-ben egyetemi szakdolgozatban tárta fel – immáron a teljesség igényével – Szinnyei nyomtatásban megjelent alkotásait, valamint a róla megjelent irodalmat. Ez alkotja a most megjelent bibliográfia első kötetét, míg a második részben került közlésre Szinnyei kéziratos hagyatéka, könyvtári és levéltári iratainak pontos jegyzéke, melyek aztán forrásul szolgáltak Gyurcsó Juliának az *id. Szinnyei József* életútját és szakmai pályaképét bemutató PhD dolgozatához.

A bibliográfia *első kötetét* részletes Szinnyei életrajz vezeti be, mely az eddig ismert biográfiákhoz képest, a szerző levéltári kutatásainak köszönhetően, számos új adattal egészült ki. Maga a bibliográfia törzsrésze szerkezetileg két részre tagozódik: elsőként 240 bibliográfiai tételben tematikus elrendezésben található Szinnyei önállóan és folyóiratokban, napilapokban közzétett publikációi; elől szerepelnek a könyvészeti munkák, ezt követik a módszertani témájú dolgozatok, végül a történeti jellegű, valamint egyéb, az előző kategóriákba nem illeszkedő közlemények. A kötet második része a Szinnyei Józsefről megjelent írások bibliográfiai adatait sorolja fel keletkezési éveik időrendjében.

Valamennyi regisztrált dokumentum leírása autopszia alapján készült, melyet az egyes alkotások tartalmáról írt részletes annotáció, referátum követ. A bibliográfiai tételek után az egyes köz-

lemények tartalmát kifejező, s a tárgymutatóban is szereplő legfontosabb kulcsszavakat találjuk. Közli még a szerző a leírt mű pontos lelőhelyét, többedik kiadás esetén az eredeti dokumentum megjelenési adatait is.

A bibliográfia használatát nagyban segítik a mutatók. A név- és tárgymutató mellett háromféle címmutatót találunk: külön-külön az önállóan megjelent művek, majd a feldolgozott folyóiratok, hírlapok, s végül az egyes tanulmányok, cikkek címeiről. Az eligazodást segíti még egy évmutató, valamint kronológiai összeállítás, mely utóbbi Szinnyei életének és tevékenységének gyors áttekintésére ad lehetőséget.

A bibliográfia *második kötete* idősb Szinnyei József kéziratban fennmaradt dokumentumait veszi számba. Bevezetőként Gyuresó Júliának a naplójegyzetek és levelezések alapján készült és kellően dokumentált tanulmányát olvashatjuk, melynek révén betekintést kaphatunk Szinnyei magánéletébe.

A kéziratos Szinnyei-hagyaték döntő hányadát az MTA Könyvtár kéziratára őrzi. Itt található hatvannégy kötetes naplója, valamint levelezésének jelentős része. Szinnyei naplóját 1848. október 16-ától 1913. augusztus 2-ig szinte napi rendszerességgel írta, így ez hiteles kor- és helytörténeti forrás, de megismerhetjük belőle családjával és gyermekeivel való kapcsolatát is. A naplókat és a Szinnyei által írt, illetve a hozzá intézett leveleket a bibliográfia teljességgel regisztrálta, de tartalmi feltárásukra itt nem került sor.

Viszonylag szerényebb mennyiségben őrzi Szinnyei-dokumentumokat az Országos Széchényi Könyvtár Kézirattára. Az itt található hagyaték elsősorban a Hírlapkönyvtárra vonatkozó kérelmekből, valamint a *Magyar írók élete és munkái* című biobibliográfiához beküldött életrajzokból áll.³

Számbavette még a bibliográfia az ELTE Egyetemi Levéltárában fellelhető, elsősorban az egyetem vezetőségével folytatott 185 tételből álló iratokat, valamint a Magyar Országos Le-

véltárban megőrzött, Szinnyei névváltoztatási kérvényeit.

Idősb Szinnyei József harminckilenc éves koráig a mai Szlovákia területén élt és dolgozott. A munka zárófejezete a Révkomáromi Járás Levéltárában és a Nyitraivánkai Megyei Levéltárban tárolt források jegyzékét közli.

A kötetet a Szinnyei-levelezéshez készített névmutató zárja.

A bibliográfia tételeinek tartalmi feltárását nyújtó, a szakszerű ismertetésekkel, annotációkkal ellátott összeállítás mintegy életrajzi kalauz, guide segíti a kutatókat a hatalmas Szinnyei-irodalomban való eligazodásban. A munka kivitelezése is mintaszerű, precíz. Gondos a szöveg szerkesztése: a tipográfiai megoldások, kiemelések is segítik a kötet használóinak tájékozódását. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem kiadásában és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával megjelent kiadvány kiállításában, küllemében is méltó a gazdag értékes tartalmú műhöz. (A bibliográfia felhasználását a kötetekhez mellékelt CD is segíti.)

Gyuresó Júlia e kiváló bibliográfiájának köszönhetően szembesülhetünk igazán azzal a hatalmas életművel, amelyet id. Szinnyei József hagyott ránk.

Szabó Sándor

Jegyzetek

1. Id. Szinnyei József emlékezete: művelődéstörténeti és sajtótörténeti írásai / összeáll., a Szinnyei-bibliográfiát kész. Gazda István ; [a bev. tanulmányt írta Kozocsa Sándor]. - Piliicsaba : Mati, 2002. - 323 p.
2. Kocsy Anikó: Id. Szinnyei József „Hírlapkönyvtára”. In: Gyűjtők és gyűjtemények: a Nemzeti Könyvtár gyűjteményes kincsei és történetük. Szerk. Boka László, Ferenczyné Wendelin Lídia. Bp. : Kossuth, 2009. 104-115. p.
3. A tizennégy kötetes munka 1891 és 1914 között jelent meg.